

Міністерство освіти і науки України  
Інститут інноваційних технологій і змісту освіти  
IV етап XXI Всеукраїнської учнівської олімпіади  
з української мови і літератури  
2007 рік

**9 клас**  
**Українська мова**

**I. Вдумливо прочитайте подані висловлювання. Поміркуйте, якими змістовими відтінками вони відрізняються. Відповідь обґрунтуйте.**

1. Багато говорити й багато сказати не є те саме (Софокл).
2. Краще нічого не сказати, ніж сказати нічого (Г. Сковорода).
3. Заговори, щоб я тебе побачив (Сократ).
4. Всяке слово, якщо за ним не буде справ, уявляється чимось даремним і пустим (Демосфен).
5. Спершу слово зваж, а тоді скажи (Народна творчість).

**Написати твір-мініатюру на одну з поданих тем, що сподобалася вам найбільше, використовуючи прикладки, вставні слова, складносурядні та складнопідрядні (з підрядними причини) речення.**

**(10 балів)**

**II. Записати речення, розставивши пропущені розділові знаки. Побудувати його структурну схему. Зробити повний синтаксичний розбір (підкреслити члени речення, надписати над кожним словом частину мови, дати загальну характеристику всій конструкції й компонентам як простим реченням).**

*Страшні слова коли вони мовчать  
Коли вони зненацька причаїлись  
Коли не знаєш з чого їх почать  
Бо всі слова були уже чиймись (Л. Костенко).*

**(8 балів)**

**III. Скласти етнокультурознавчий словничок із слів: покуть, куліш, коралі, жупан, витинанка, берегиня, дідух, сволок, хорунжий.**

**(3 бали)**

**IV. Утворіть іменники від поданих прикметників: глибокий, убогий, безлюдний, теплий, пишний, темний. А тепер утворіть збірні іменники від таких слів: жінки, офіцери, татари, картопля, дуби, варити, шити, багно, сад, мак.**

**(4 бали)**

**V. Перекладіть українською мовою:**

Дежурный по школе  
По случаю  
По последней моде  
По требованию  
По ошибке  
По делу (прийти)  
Прийтись по вкусу  
Узнать по походке

(4 бали)

**VI. Відповісти на запитання.**

**1. В якому з поданих варіантів у всіх словах є подвоєння? Орфографічні помилки виправити.**

- А) обличчя, Поволжжя, наллються, військкомат;
- Б) барокко, священник, голландець, шаленний;
- В) статтею, блаженний, заввідділом, козаччина;
- Г) Галиччина, аллегорія, статей, Андорра.

**2. В якому з поданих варіантів у всіх словах пишемо і? Орфографічні помилки виправити.**

- А) бірюза, вібрація, анотація, іподром;
- Б) Вашингтон, Сірія, інновація, Пірінеї;
- В) Чілі, Шіллер, кіпарис, амплітуда;
- Г) єпископ, Тібет, піанісімо, піцікато.

**3. В якому з поданих варіантів усі слова написано правильно? (Від слів *Біла Церква, Гуляйполе, Пуща-Водиця, Вінницькі стави*).**

- А) біло-церківський, гуляй-пільський, пушаводицький, вінницько-ставський;
- Б) білоцерківський, гуляйпільський, пуща-водицький, вінницькоставський;
- В) білоцерківський, гуляйпільський, пуща-водицький, вінницько-ставський;
- Г) білоцерківський, гуляйпільський, пушаводицький, вінницько-ставський.

**4. В якому з наведених речень розділові знаки розставлено згідно з правилами пунктуації? Виправити пунктуаційні помилки.**

- А) Те, що було, минулося, і знову не буде (Т. Шевченко);
- Б) Країна озер інакше Карелія лежала перед нами до обрію;
- В) Життя без книг це хата без вікна (Д. Павличко);
- Г) Поверхню озера встигло прихопити, морозом.

(8 балів)

**Всього: 37 балів**

з української мови і літератури  
2007 рік

**Українська література**  
**9 клас**

**I. Написати твір на одну із поданих тем:**

1. “Як не любити любов’ю наснажених  
Мудрістю сповнених книг...” (М. Рильський).
2. “Любов виникає з любові; коли хочу, щоб мене любили, я сам перший люблю”  
(Г. Сковорода).
3. “Він між нами тепер! Він зібрав нас усіх!  
Хто ж на поклик його озоветься?  
З-поза довгих ста літ чи ви чуєте сміх!  
То Іван Котляревський сміється” (М. Вороний).
4. Хто зневажає рідний край, той серцем немощний каліка” (Т. Шевченко).
5. Етика сімейних стосунків (за повістю Г.Квітки-Основ’яненка «Маруся»).

**(12 балів)**

**II. Відповісти на бліц-запитання.**

1. Що таке “життя” як жанр літератури? Наведіть приклади “житій” (2-3) у давньоукраїнській літературі.
2. Наведіть приклади перекладної світської літератури доби Київської Русі.
3. Хто є автором “Слова о Законі і Благодаті”?
4. Назвіть історичних персонажів зі “Слова о полку Ігоревім”.
5. Що таке “вертепна драма”?
6. Назвіть першу народну повість в українській літературі та її автора.
7. Назвіть відомих вам лауреатів Шевченківської премії (не менше 5) в красному письменстві.
8. Кого з українських письменників ще за життя називали “українським Сократом”, “українським Горацієм”, “українським Езопом”?
9. Назвіть античних олімпійських богів із поеми “Енеїда” І. Котляревського.
10. В якому творі та якого автора одним із героїв є сотник Забрюха?

**(10 балів)**

**III. Із погляду теоретика літератури... (відповісти на одне з трьох запитань).**

1. Творчість Григорія Сковороди – як океан, що вміщує у своїх глибинах різні літературні жанри. Одним із них є жанр **діалогів-притч**. У чому полягає специфіка притч Григорія Сковороди? Назвіть кілька з них. Якою є генеза цього жанру? Назвіть

специфічні риси притч у Г. Сковороди (образи-персонажі). Проілюструйте на прикладах.

2. Історична проза кінця XVII — початку XVIII століть як поєднання хронологічної, літописної та художньо-естетичної традиції. Назвіть козацькі літописи. Чи можна погодитися з думкою, що ці літописи — спроба підпорядкування старої літописної форми викладу нових ідейно-естетичних поглядів?
3. “Слово о полку Ігоревім” як джерело міфологічного світогляду. Чи погоджуєтеся ви з цією тезою (ваші аргументи “за” чи “проти”)? Назвіть образи язичницької міфології у творі.

(8 балів)

#### IV. Лабораторія дослідника літератури...

Шановні учасники, перед вами — дуже незвичайні віршовані тексти Івана Величковського. Спробуйте уявити себе на кілька хвилин дослідником-першовідкривачем та інтерпретатором давніх текстів. Встановіть приблизний час (століття), коли такі віршовані тексти могли б з’явитися. Чи можна ці вірші назвати афористичними? Думку обґрунтуйте. Якими є стильово-стилістичні (порівняння, протиставлення, метафори; старослов’янізми тощо) особливості поданих текстів?

\* \* \*

Не жити, єже<sup>1</sup> ясти<sup>2</sup>;

но ясти, єжи жити.

Не того ради жити, єже пресыщати<sup>3</sup>

утробу и многія брашна<sup>4</sup> поглотати,

Но *толико точію*<sup>5</sup> ясти, дабы тіло  
возможгло житіє си соблюдати ціло.

\* \* \*

Не жити, єже пити;

но пити, єжи жити.

Не того ради жити, єже випивати,

міры полны во чрево, як в делву<sup>6</sup>, вливати,

Но єдинощи<sup>7</sup> токмо испій или дважды,

дабы в тілі живуши, не умер от жажды.

\* \* \*

#### На образ старця, який тримає клепсидру

Всує, старче, клепсидрним піском изміряєш

дні твоя и толико<sup>8</sup> іще жити часеш<sup>9</sup>,

Не віси, минуту переживеши цілу,

много єст піска в гробі, а несть жизни тілу.

---

<sup>1</sup> щоб

<sup>2</sup> їсти

<sup>3</sup> наповнювати, насолоджуватися

<sup>4</sup> страви

<sup>5</sup> лише для того

<sup>6</sup> посудина, ємність

<sup>7</sup> лише раз

<sup>8</sup> лише

<sup>9</sup> хочеш, бажаєш

### Пишущему стихи

Труда, суцього<sup>10</sup> в писанні, знати  
не может, іже<sup>11</sup> сам не вість писати.  
Мнит<sup>12</sup>, биті легко писанія діло —  
три персти<sup>13</sup> пишуть, а все болить тіло.

(8 балів)

*Всього 38 балів*

---

<sup>10</sup> наявного

<sup>11</sup> бо, оскільки, тому що

<sup>12</sup> вважає

<sup>13</sup> пальці